

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.4.43>

KRYMINOLOGICZNA CHARAKTERYSTYKA NIELEGALNEGO WYKORZYSTYWANIA DLA ZYSKU POMOCY HUMANITARNEJ, DAROWIZN NA CELE CHARYTATYWNE LUB BEZPŁATNEJ POMOCY

Pavlo Tkachenko

*aspirant Katedry Dyscyplin Karno-Prawnych
Dniepropetrowskiego Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych Ukrainy (Dniepr, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-2378-8895
k_kpd@dduvs.in.ua*

Taras Yatsiuk

*aspirant Katedry Prawa i Administracji Publicznej
Uniwersytetu Króla Daniela (Iwano-Frankiwsk, Ukraina)
ORCID ID: 0009-0001-7773-6492
yatsiukt@gmail.com*

Adnotacja. Jednym z głównych zadań w warunkach działania reżimu prawnego – stanu wojennego jest zapewnienie pomocy humanitarnej Siłom Zbrojnym Ukrainy, Gwardii Narodowej Ukrainy i innym formacjom wojskowym, w tym dobrowolnym, które są tworzone zgodnie z prawem Ukrainy. Jednocześnie nie mniej pilne jest zapewnienie pomocy humanitarnej ludności cywilnej, która cierpi z powodu skutków szeroko zakrojonej inwazji kraju agresora.

Z prawnego punktu widzenia kwestie organizacji udzielania, otrzymywania, korzystania z pomocy humanitarnej, darowizn na cele charytatywne lub bezpłatnej pomocy wymagają ochrony prawnej. W ten sposób w dniu 24.03.2022 roku obecny Kodeks Karny Ukrainy (zwany dalej KK Ukrainy) został uzupełniony artykułem 201-2, który przewiduje odpowiedzialność za nielegalne wykorzystanie pomocy humanitarnej, darowizn na cele charytatywne lub bezpłatnej pomocy dla zysku.

Jednocześnie ochrona karno-prawna wynika ze znacznego ryzyka bezprawnych naruszeń przedmiotów pomocy humanitarnej.

Słowa kluczowe: pomoc humanitarna, darowizny na cele charytatywne, bezpłatna pomoc, ochrona karna, charakterystyka kryminologiczna.

CRIMINOLOGY CHARACTERISTICS OF ILLEGAL USE FOR PROFIT OF HUMANITARIAN AID, CHARITABLE DONATIONS OR FREE ASSISTANCE

Pavlo Tkachenko

*Postgraduate Student at the Department of Criminal Law
Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs of the Ministry
of Internal Affairs of Ukraine (Dnipro, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-2378-8895
k_kpd@dduvs.in.ua*

Taras Yatsiuk

*Postgraduate Student at the Department of Law and Public Administration
King Danylo University (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
ORCID ID: 0009-0001-7773-6492
yatsiukt@gmail.com*

Abstract. One of the main tasks under the conditions of the legal regime – martial law – is to provide humanitarian aid to the Armed Forces of Ukraine, the National Guard of Ukraine and other military formations, including voluntary ones formed in accordance with the Laws of Ukraine. At the same time, it is no less urgent to provide humanitarian aid to the civilian population, which is suffering from the consequences of the large-scale invasion of the aggressor country.

From a legal point of view, the issue of organizing the provision, receipt, use of humanitarian aid, charitable donations or free aid requires criminal legal protection. That is how, on March 24, 2022, the current Criminal Code of Ukraine (hereinafter referred to as the Criminal Code of Ukraine) was supplemented by Article 201-2, which provides for liability for illegal use for the purpose of obtaining profit from humanitarian aid, charitable donations or free aid.

At the same time, criminal law protection is conditioned by significant risks of illegal encroachments on humanitarian aid items.

Key words: Humanitarian aid, charitable donations, free aid, criminal law protection, criminological characteristics.

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ

Павло Ткаченко

*аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Міністерства внутрішніх справ України (Дніпро, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-2378-8895
k_kpd@dduvs.in.ua*

Тарас Яцюк

*аспірант кафедри права та публічного управління
Університету Короля Данила (Івано-Франківськ, Україна)
ORCID ID: 0009-0001-7773-6492
yatsiukt@gmail.com*

Анотація. Однією із основних задач в умовах дії правового режиму – воєнного стану є забезпечення гуманітарною допомогою Збройні Сили України, Національну гвардію України та інші військові формування, у тому числі добровільні, які утворенні відповідно до Законів України. Разом з цим, не менш нагальним постає забезпечення гуманітарною допомогою цивільне населення, яке потерпає від наслідків широкомасштабного вторгнення країни агресора.

З юридичної точки зору, питання організації надання, отримання, використання гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги потребує кримінально-правової охорони. Саме так 24.03.2022 року чинний Кримінальний кодекс України (далі – КК України) доповнено статтею 201-2, яка передбачає відповідальність за незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Водночас, кримінально-правова охорона зумовлена значними ризиками протиправних посягань на предмети гуманітарної допомоги.

Ключові слова: гуманітарна допомога, благодійні пожертви, безоплатна допомога, кримінально-правова охорона, кримінологічна характеристика.

Постановка проблеми. В умовах дії правового режиму – воєнного стану, населення стикається з безліччю проблем, не виключенням є й представники військової сфери, які також потребують допомоги, зокрема гуманітарної. На сьогоднішній день, значного розвитку набула гуманітарна допомога та благодійна діяльність, яка спрямована на забезпечення життєвоважливими засобами, як цивільне населення так і представників військового сектору. Посягання на гуманітарну допомогу, благодійні пожертви або безоплатну допомогу, яка надається цивільному населенню та сектору безпеки і оборони ставить під загрозу національну безпеку та потребує детального вивчення, дослідження з метою подальшого виокремлення заходів протидії та запобігання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, зокрема в кримінально-правовому аспекті присвячені наукові праці таких видатних українських вчених, як О. Боднарук, О. Дудоров, Д. Каменський, А. Микитчик, Р. Мовчан, Р. Песцов, А. Шевчук, В. Шевців та інші.

Враховуючи відсутність кримінологічних досліджень незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги та поширення фактів останньої в умовах дії правового режиму – воєнного стану, вважаємо за доцільне дослідити кримінально-правові та кримінологічні аспекти цього караного діяння із наданням кримінологічної характеристики спираючись на наявні статистичні дані та кількісно-якісні показники.

Метою статті є дослідження кримінологічної характеристики незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, охарактеризування кількісно-якісних показників, географії злочинності та прогнозування подальшої динаміки.

Виклад основного матеріалу. Широкомасштабна війна в Україні призвела до безлічі негативних наслідків, які потребують негайного вирішення. Одним із таких є екстремальні умови в яких незламний народ України героїчно намагався вижити та потребував гуманітарної допомоги. Така надзвичайна ситуація спричинила безліч викликів перед міжнародною ареною, зокрема в частині механізму надання гуманітарної допомоги. Враховуючи високий рівень потреби цивільного населення в такій допомозі, врегулювання питання

організації надання гуманітарного забезпечення є особливо важливим. Поряд із потужною економічною та політичною допомогою вона стала важливою складовою підтримки України, яка загалом демонструє гідний рівень управління міжнародною гуманітарною допомогою і робить усе для підвищення прозорості у цій сфері (Дудоров, Мовчан, Каменський, 2023). Водночас варто врахувати той факт, що забезпечення військових підрозділів та цивільне населення гуманітарною допомогою не аби як впливає на рівень обороноздатності країни.

З метою належного постачання та подальшого використання предметів гуманітарної допомоги, остання потребувала надійної охорони кримінально-правовими засобами. Так, вже 24.03.2022 року законодавцем включено статтю 201-2 до чинного кримінального Закону.

Перш ніж розпочати кримінологічне дослідження вважаємо за доцільне привести кримінально-правову характеристику кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України, яка стане в нагоді, як вченим-юристам так і правоохоронцям практикам. Саме так, з об'єктивної сторони мають місце три активні фази, які виражаються зокрема у продажі товарів чи предметів гуманітарної допомоги, використанні благодійних пожертв, безоплатної допомоги та укладання будь-яких інших правочинів щодо розпорядження будь-чим із віднесеного до гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Окремо варто наголосити на такій надзвичайно важливій в умовах сьогодення ознаці об'єктивної сторони особливо кваліфікованого складу цього кримінального правопорушення, як час його вчинення – «під час надзвичайного або воєнного стану», що передбачено в ч. 3 ст. 201-2 КК України. У такий спосіб законодавець підмінив уже стале у кримінальному праві формулювання «в умовах воєнного або надзвичайного стану», «в умовах особливого періоду», що завжди вважалося обставинкою вчинення кримінального правопорушення (Шевчук, Боднарчук, 2022).

Разом з цим, вчені-юристи звертають увагу на те, що законодавець відніс досліджуване протиправне діяння до посягань у сфері господарської діяльності, визначивши, як обов'язкову ознаку об'єкту предмет кримінального правопорушення – благодійні пожертви, гуманітарну чи безоплатну допомогу (Шевчук, Боднарчук, 2022).

Суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка досягла шістнадцятирічного віку, при цьому у ч. 2 ст. 201-2 КК України простежуються ознаки спеціального суб'єкта злочину, а саме службова особа, яка з метою отримання прибутку використовує службове становище.

Суб'єктивна сторона даного злочину характеризується прямим умислом та корисливими мотивами, які виражаються у вигляді отримання прибутку.

Оскільки вказаний вид злочину вирізняється та класифікується, як корисливий, варто наголосити, що злочини проти власності становлять понад 60% від усієї картини злочинності. Водночас, враховуючи віднесення законодавцем ст. 201-2 до розділу кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності КК України слід зазначити, що їх рівень не перебільшує 3% питомої ваги від усієї кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень в період з 2013 по 2021 рр. (Чернишов, 2022).

Щодо кількісних показників злочину, передбаченого ст. 201-2 КК України варто зазначити, що за 2022 рік зареєстровано 384 таких, в яких 92 особам повідомлено про підозру. З січня по квітень 2023 року всього зареєстровано 138 кримінальних проваджень, в яких 14 особам повідомлено про підозру.

Географічні показники свідчать про наступне, а саме найбільшу кількість кримінальних проваджень, які розпочато за ознаками злочину, передбаченого ст. 201-2 КК України було зареєстровано правоохоронцями в Київській, Львівській та Харківській областях.

Головним управлінням Національної поліції у Львівській області – у 7 кримінальних провадженнях за ст. 201-2 КК України 12 особам повідомлено про підозру, водночас працівниками слідчих підрозділів ГУНП в Дніпропетровській області – у 4 кримінальних провадженнях 8 особам повідомлено про підозру, ГУНП у місті Києві – у 4 кримінальних провадженнях 4 особам повідомило про підозру. При цьому, 24 особи затримано у порядку ст. 208 КПК України та 14 особам обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою (Микитчик, 2022).

Варто наголосити, що в більшості оперативний супровід здійснюється не лише працівниками Національної поліції України, а й оперативниками контррозвідувальних підрозділів Служби безпеки України.

Система об'єднаних єдиним кримінальним протиправним задумом дій правопорушника з підготовки, безпосереднього вчинення та приховування злочину визначають типовими способами незаконного використання з метою отримання прибутку (Шевців, 2023).

Враховуючи кримінально-правову особливість злочину та деякі кримінологічні аспекти можливо припустити, що особа-злочинець, яка вчиняє незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги на етапі готування до вчинення кримінального правопорушення вивчає нормативно-правову базу, яка регулює питання обігу предметів гуманітарної допомоги, консультується з фахівцями відповідного спрямування, налагоджує зв'язки із представниками сектору контролю за розподілом та цільовим використанням гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, створює волонтерські організації з метою залучення до таких співучасників, здійснює поетапне планування протиправної діяльності та визначення ролей кожного із організованої групи. В більшості випадків, особа-злочинець на підготовчому етапі здійснює пошук каналів з метою подальшого їх використання за напрямком не цільової реалізації гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. В подальшому мають місце проведення попередніх зустрічей із потенційними

покупцями, транспортування товарів гуманітарної допомоги, підробка документів в тому числі таких, які використовуються під час митного оформлення та інше (Шевців, 2023).

Виходячи з кримінально-правової регламентації та механізму незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги, можливо виокремити наступні типи способи безпосереднього вчинення досліджуваного виду кримінального правопорушення, а саме продаж за грошові кошти товарів (предметів) гуманітарної допомоги; використання благодійних пожертв; тимчасовий облік транспортних засобів, отриманих в якості гуманітарної допомоги; використання транспортних засобів, отриманих в якості гуманітарної допомоги для надання платних послуг по транспортуванню та перевезенню до медичних закладів на території України (Шевців, 2023).

Етап посткримінальної поведінки настає після події злочину, тобто коли злочинний результат настав або особа вчинила всі дії, які вважала за необхідне, щоб він настав. Вказаний етап має важливе значення, адже злочинець може будь-яким чином намагатися приховати саму подію злочину. Так, приховування злочину являє собою цілеспрямовану поведінку людини, яка усвідомлює, що її дії дезорієнтують правоохоронні органи в пошуках інформації про обставини події, утруднюють розслідування та встановлення істини (Шевців, 2023; Рожик, 2020).

Щодо особи-злочинця, який вчиняє незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги то такими переважно є особи чоловічої статі в середньому віці 29–39 років, освічені (вища або неповна вища освіта), деякі з них раніше вчиняли кримінальні правопорушення та були притягнуті до відповідальності, при цьому менша частка мала не зняту чи не погашену судимість. Менша частка злочинців, передбачених ст. 201-2 КК України була вчинена в складі організованого злочинного угруповання.

Зважаючи на вищевикладене, можливо привести деякі приклади, а саме цинічний інцидент було виявлено Службою безпеки України, яка ліквідувала масштабну схему розкрадання гуманітарної допомоги, що призначалася українським захисникам. За даними слідства, ділки намагались незаконно продати понад 1 тисячу бронешитів на загальну суму більше 12 млн. грн. Ці засоби захисту були виготовлені в Україні однією з громадських організацій і через регіональну військову адміністрацію мали бути передані на потреби оборони. Однак, замість безкоштовної передачі українським захисникам, причетні чиновники намагались продати бронешити через афілійовані комерційні структури та мережу супермаркетів. Завдяки втручання СБ України в одній із торговельних мереж було вилучено частину цієї продукції. Вона була передана до лав Збройних Сил України.

Прикладом розкрадання гуманітарної допомоги, але вже придбаной за власний кошт, є факт викриття працівниками ДБР засновника та керівника однієї із мереж магазинів, що спеціалізуються на мілітарії та тактичному спорядженні. У квітні 2022 року підприємці звернулись до однієї із військових частин з пропозицією привезти для них на безоплатній основі бронепластили та захисні шоломи. Підприємці обіцяли закупити їх за власні кошти, привезти із за кордону та передати військовій частині, як гуманітарну допомогу. Для цього комерсанти попросили надати підприємству сертифікат на ввезення відповідного товару, що дозволяло уникнути проходження митних формальностей і сплати митних платежів до державного бюджету. Після отримання відповідного сертифікату, зловмисники завезли з території Польщі до України 1,5 тис. бронепластин і 300 захисних шоломів. Задекларована вартість товару на той момент складала понад 800 тис. грн. За попередніми оцінками ринкова вартість складає приблизно 8 млн. грн. Надалі, замість того аби безоплатно передати товар військовим, підприємці запропонували керівництву військової частини укласти з ними договір купівлі-продажу та викупити шоломи та бронепластили за ринковою вартістю. За очевидних обставин підприємці отримали відмову від керівництва військової частини, що в подальшому спонукало підприємців, як скоріше реалізувати товар. Так, бронепластили та шоломи були виставлені на продаж через мережу власних магазинів. Власнику та керівнику торгової мережі повідомлено про підозру у продажі товарів (предметів) безоплатної допомоги, з метою отримання прибутку, вчиненому у значному розмірі, за попередньою змовою групою осіб, під час воєнного стану, що передбачено ч. 3 ст. 201-2 КК України.

Проаналізувавши кримінально-правовий зміст, дослідивши кримінологічну характеристику, надавши приклади пропонуємо деякі теоретичні прогнозування, які основані на кількісних показниках злочинності за 2022 рік. Так, відповідно до статистичної інформації Офісу Генерального прокурора України за 2022 рік органами слідства зареєстровано 384 кримінальні провадження за ст. 201-2 КК України, водночас за чотири місяці 2023 року (січень – квітень) обліковано 138 кримінальних правопорушень. Таким чином, зважаючи на сталі показники та ретроспективу можливо припустити, що на кінець 2023 року кількість облікованих кримінальних правопорушень за ст. 201-2 КК України сягне близько 450 але не більше 500.

Водночас не варто виключати мінімізацію кількісних показників за рахунок високоефективної роботи правоохоронних органів в частині напрацьованого механізму оперативного супроводу досудового розслідування та притаманність латентизації досліджуваному виду кримінально-караного діяння.

Натомість можливий зріст вчинення незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги в складі організованого злочинного угруповання, що обумовлюється різким зростанням волонтерських організацій, частка яких належала до загальної структури суб'єктів злочину, які було обліковано правоохоронними органами у 2022 році.

Висновки. Отже, поширення фактів незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги становить загрозу національній безпеці.

Кількісні показники кримінального правопорушення, передбаченого ст. 201-2 КК України за 2022 рік становлять 384 зареєстрованих, в яких 92 особам повідомлено про підозру. З січня по квітень 2023 року всього зареєстровано 138 кримінальних проваджень, в яких 14 особам повідомлено про підозру. Не варто виключати фактори латентності, яка може бути притаманна даному виду злочинів.

Щодо особи-злочинця, який вчиняє незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги то таким переважно є особа чоловічої статі в середньому віці 29–39 років, освічена (вища або неповна вища освіта), раніше вчиняла кримінальні правопорушення та була притягнута до відповідальності, при цьому не виключенням є наявність не знятої чи не погашеної судимості.

На сьогоднішній день, проблематика незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги не є дослідженою в достатній мірі крізь призму кримінологічних вчень та становить підґрунтя для подальших наукових розробок. Зокрема існує необхідність в дослідженні кримінологічної характеристики особи-злочинця, детермінантів, результати яких в подальшому вплинуть на розробку заходів протидії та запобігання.

Список використаних джерел:

1. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14>] (Дата звернення: 01.06.2023).
2. Дудоров О., Мовчан Р., Каменський Д. Кримінальна відповідальність за незаконне використання гуманітарної допомоги: проблеми кваліфікації та вдосконалення законодавства. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2023, № 1. С. 21–37.
3. Шевчук, А. В., Боднарчук, О. М. Кримінальна відповідальність за розкрадання гуманітарної допомоги. Науковий вісник УжНУ. Серія: Право. Випуск 72. Том 2. – 2022. С. 184–191.
4. Чернишов Г. М. Показники економічної злочинності в Україні: аналіз офіційних джерел. – 2022.
5. Шевців В. Типові способи незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Вісник Пенітенціарної асоціації України № 2, 2023. С. 49–58.
6. Рожик Є. М. Співвідношення способу вчинення злочину та наслідків злочину. Право і суспільство. 2020. № 6-2. Ч. 2. С. 200 – 207.
7. Микитчик А.В. Стан і тенденції незаконного використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги. Кримінологічна теорія і практика: досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення: матеріали міжвідом. наук.-практ. круглого столу (Київ, 24.11.2022 р.) / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 82–85.
8. СБУ ліквідувала масштабну схему розкрадання гуманітарної допомоги, яка призначалася українським захисникам (19.05.2022). Офіційний канал Служби безпеки України. – Режим доступу: [<https://t.me/SBUkr/4293>] (Дата звернення: 03.06.2023).
9. ДБР викрило керівництво відомої мережі військових магазинів на махінаціях з гуманітарною допомогою для Збройних Сил України. Офіційний сайт Державного бюро розслідувань. – Режим доступу: [<https://dbr.gov.ua/news/dbr-vikrilo-kerivnictvo-vidomoi-merezhi-vijskovih-magaziniv-na-mahinaciyah-z-gumanitarnouyu-dopomogoyu-dlya-zsu>] (Дата звернення: 03.06.2023).

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (1999, zhovtnia 22). Zakon Ukrainy «Pro humanitarnu dopomohu» [A law of Ukraine is «About humanitarian aid»]. *Holos Ukrainy [Voice of Ukraine]*. [In Ukrainian].
2. Dudorov, O., Movchan R., & Kamenskyi D. (2023). Kryminalna vidpovidalnist za nezakonne vykorystannia humanitarnoi dopomohy: problemy kvalifikatsii ta vdoskonalennia zakonodavstva. [Criminal responsibility for the illegal use of humanitarian aid: problems of qualification and improvement of legislation]. [*Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*] [*Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*], 1. 21–37. [In Ukrainian].
3. Shevchuk, A. & Bodnaruk, O. (2022). Kryminalna vidpovidalnist za rozkradannia humanitarnoi dopomohy. [Criminal liability for embezzlement of humanitarian aid]. *Naukovyi visnyk UzhNU. Seriya: Pravo. [Scientific Bulletin of UzhNU. Series: Law]*, 72. 184–191. [In Ukrainian].
4. Chernyshov, H. (2022). Pokaznyky ekonomichnoi zlochynnosti v Ukraini: analiz ofitsiinykh dzherel. [Indicators of economic crime in Ukraine: analysis of official sources]. [In Ukrainian].
5. Shevtsov, V. (2023). Typovi sposoby nezakonnogo vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy. [Typical ways of illegally profiting from humanitarian aid, charitable donations or free aid]. *Visnyk Penitentsiarnoi asotsiatsii Ukrainy. [Bulletin of the Penitentiary Association of Ukraine]*, 2. 49–58. [In Ukrainian].
6. Rozhyk, E. (2020). Spivvidnoshennia sposobu vchynennia zlochynu ta naslidkiv zlochynu. [Correlation between the method of committing a crime and the consequences of a crime]. *Pravo i suspilstvo. [Law and society]*, 6. 200–207. [In Ukrainian].
7. Mykytychuk, A. (2020). Stan i tendentsii nezakonnogo vykorystannia z metoiu otrymannia prybutku humanitarnoi dopomohy, blahodiinykh pozhertv abo bezoplatnoi dopomohy. [Status and trends of illegal profiteering of humanitarian

- aid, charitable donations or gratuitous aid]. *Kryminolohichna teoriia i praktyka: dosvid, problemy sohodennia ta shliakhy yikh vyrishennia* [Criminological theory and practice: experience, current problems and ways to solve them]. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav, 82–85. [In Ukrainian].
8. SBU likvidovala masshtabnu skhemu rozkradannia humanitarnoi dopomohy, yaka pryznachalasia ukrainskym zakhysnykam. [The Security Service of Ukraine eliminated a large-scale embezzlement scheme of humanitarian aid intended for Ukrainian defenders]. *Ofitsiinyi kanal Sluzhby bezpeky Ukrainy*. [Official channel of the Security Service of Ukraine] – [<https://t.me/SBUkr/4293>]. [In Ukrainian].
 9. DBR vykrylo kerivnytstvo vidomoi merezhi viiskovykh mahazyniv na makhinatsiiakh z humanitarnoiu dopomohoiu dlia Zbroinykh Syl Ukrainy. [The SBI has exposed the leadership of a well-known network of military stores in fraud with humanitarian aid for the Armed Forces of Ukraine]. *Ofitsiinyi sait Derzhavnoho biuro rozsliduvan* [Official website of the State Bureau of Investigation] – [<https://dbr.gov.ua/news/dbr-vikrilo-kerivnictvo-vidomoi-merezhi-vijskovih-magaziniv-na-mahinaciyah-z-gumanitarnoyu-dopomogoyu-dlya-zsu>]. [In Ukrainian].